

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 317

KUR'ÂN'A MATERYALİST YAKLAŞIMLAR
İlhan Arsel Örneği

Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Ekim 2019
2. Baskı: Aralık 2020

ISBN: 978-605-7570-61-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KUR'ÂN'A
MATERYALİST
YAKLAŞIMLAR

İlhan Arsel Örneği

Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM

Ankara 2020

Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM

1981 yılında Muş'ta doğdu. Liseyi Muş İHL'de okul birincisi olarak bitirdi; lisans öğrenimini Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, yüksek lisansını ise 2007'de Marmara Üniversitesi SBE'de tamamladı. 2015'te doktora tezini tamamladı. 2006-2012 yılları arasında MEB'de Din Kültürü öğretmenini olarak çalıştı. 2013'te MŞÜ İlahiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 2015'ten itibaren aynı üniversitenin İslami İlimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Halen aynı fakültede Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığını yürütmektedir. Yazarın yayınlanmış üç kitabının yanı sıra çok sayıda makale ve bildiri-leri bulunmaktadır. Yazar evli ve üç çocuk babasıdır.

İthaf

*İnsaf sahibi düşmanları tarafından bile
hakkaniyeti teslim edilen sevgili Peygamberimiz
Hz. Muhammed (s.a.v)'e ithaf olunur.*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	11
GİRİŞ-----	15
1. KAPSAM ve ÇERÇEVE-----	15
2. MATERYALİZMİN TARİHSEL SERENCAMI ve İLHAN ARSEL -----	24
2.1. Materyalizmin Tanımı -----	24
2.2. Materyalizmin Tarihi Geçmişi -----	25
2.3. Türk Aydınlarında Materyalizm Fikrinin Tarihi Geçmişi ve Kur'ân'a Yaklaşımlarındaki Rolü-----	30
2.4. İlhan Arsel'in Tanrı Anlayışı-----	36

BİRİNCİ BÖLÜM

İLHAN ARSEL'İN KUR'ÂN'IN KAYNAĞINA YÖNELİK İDDİALARI VE KRİTİĞİ

1. KUR'ÂN'IN KAYNAĞINA YÖNELİK İDDİALARI-----	47
1.1. Kur'ân'ın Dil ve Üslûbu -----	47
1.1.1. Kur'ân'ın Araplara Özgü Bir Kitap Olduğu İddiası -----	51
1.2. Kur'ân'da Yeminler ve Allah'ın Yemin Etmesi-----	60
1.3. Müjde ve Uyarı Âyetleri -----	68
1.4. Kur'ân'da Tekrar Meselesi-----	78
1.5. Tevrat ve İncil'den İktibas İddiası -----	91
1.5.1. Kur'ân Kıssaları-----	91
1.5.1.1. Kıssa Kavramı -----	92
1.5.1.2. Kur'ân'daki Kıssaların Çeşitleri -----	92
1.5.1.3. Kur'ân'daki Kıssaların Amaçları -----	93
1.5.1.4. Edebî ve Biçimsel Özellikleri -----	95
1.5.1.4.1. Kur'ân Kıssalarının Edebî Özelliklerinden Bazıları-----	96
1.5.1.5. Kur'ân Kıssalarının Özgünlüğü-----	97
1.5.1.6. Arsel'in Kur'ân'daki Kıssalarla Alakalı İddialarından Bazılarının Kritize Edilmesi-----	99

İKİNCİ BÖLÜM

İLHAN ARSEL'İN KUR'ÂN'IN İÇERİĞİNE YÖNELİK İDDİALARI VE KRİTİĞİ

1. KUR'ÂN'IN İÇERİĞİNE YÖNELİK İDDİALARI -----	121
1.1. Kur'ân'ın Anlaşılabilirliği Meselesi -----	121
1.1.1. Kur'ân'ın Tefsir Edilmesini Gerektiren Hususlar -----	126
1.1.1.1. Mücmel İfadeler -----	126
1.1.1.1.1. Aynı Kelimenin Zıt İki Anlam İfade Etmesi -----	126
1.1.1.1.2. Zamirin Mercii İhtilafı -----	126
1.1.1.1.3. Lafzın Garip Oluşu -----	127
1.1.1.2. Mubhem İfadeler -----	128
1.1.1.3. Mutlak İfadeler -----	130
1.1.2. Tefsirlerdeki Yorum Farklılıklarının Kur'ân'ın Anlaşılmasındaki Etkisi -----	131
1.1.2.1. Tefsirlerdeki Yorum Farklılığının Nedenleri -----	132
1.1.2.1.1. Kur'ân'ın Dil Yapısıyla Alakalı Nedenler -----	132
1.1.2.1.1.1. Kıraat Farklılıkları -----	132
1.1.2.1.1.2. Umûmilik -----	134
1.1.2.1.1.3. Çok Anlamlılık -----	135
1.1.2.1.1.4. Hakikat ve Mecaz İhtimali -----	137
1.1.3. Kur'ân'ın “Anlaşılabilirliği” Bağlamında Arsel'in İddiaları -----	139
1.1.3.1. Arsel'in Kur'ân'ın “Anlaşılır” Olmadığına Yönelik Verdiği Bazı Örneklerin Tahlili -----	140
1.1.3.1.1. Sözcükler/İfadelerle Alakalı Yorum Farklılığı Bağlamında İddialar -----	141
1.1.3.1.2. Zamirin Mercii İle Alakalı Yorum Farklılığı Bağlamında İddialar -----	148
1.1.3.1.3. İfadelerin Anlamı Hakkındaki Yorum Farklılığı Bağlamında İddialar -----	152
1.1.3.1.4. Âyetlerin İnış Nedenleriyle Alakalı Yorum Farklılığı Bağlamında İddialar -----	157
1.2. Kur'ân'ın Çelişki İçerdiği İddiası -----	165

1.2.1. Kur'ân'da Çelişki Bulunduğu İddiasının Temel Nedenleri ----	169
1.2.1.1. Bilgi Yetersizliğinden Kaynaklanan Nedenler -----	169
1.2.1.1.1. Arapçanın Bilinmemesi-----	170
1.2.1.1.2. Kur'ân'la Alakalı Bilgi Eksiklikleri -----	170
1.2.1.2. Yaklaşım Tarzından Kaynaklanan Nedenler -----	173
1.2.1.2.1. Objektifliğin Olmaması -----	173
1.2.1.2.2. Parçacı Yaklaşım ve Muhakeme Yetersizliği-----	173
1.2.2. Kur'ân'da Var Olduğu Sanılan Çelişki Türleri -----	174
1.2.2.1. Aynı Âyette Çelişki Olduğu Yanılsaması -----	174
1.2.2.2. Farklı Âyetler Arasında Çelişki Olduğu Yanılsaması -----	175
1.2.2.3. Kur'ân'da Var Olduğu Sanılan Çelişkinin Giderilme Yolları ---	177
1.2.3. Arsel'in Kur'ân'da Çelişki Bulunduğu İddialarının Genel Niteliği -----	177
1.2.3.1. Temel ve Orijinal Kaynaklara Dayanmaması -----	177
1.2.3.2. Eksik Bilgi ve Keyfi Yorumlara Dayanması -----	179
1.2.4. Arsel'in Kur'ân'da Çelişki Olduğuna Yönelik Öne Çıkan İddiaları -----	183
1.2.4.1. İlahî Meşiet-İnsan Fiilleri Bağlamında Çelişki İddiası ----	183
1.2.4.1.1. İrade ve Sorumluluk Bağlamında Çelişki İddiası -----	188
1.2.4.1.1.1. Cehennem Doldurulması Bağlamında Çelişki İddi- ası -----	196
1.2.4.1.2. İyilik ve Kötülüğün Kaynağı Bağlamında Çelişki İddiası-----	201
1.2.4.1.3. Allah'ın Ezeli Bilgisi Bağlamında Çelişki İddiası -----	210
1.2.4.2. Mahiyet ve Üslûp Yönünden Mekî ve Medenî Âyetler Ara- sında Çelişki İddiası-----	214
1.2.4.2.1. Dinsel Değer ve Akılcı Değer Bağlamında Çelişki İddiası-----	222
1.2.4.3. Şiir ve Şairlik Bağlamında Çelişki İddiası -----	227
1.2.4.4. İman ve İslâm Kavramları Bağlamında Çelişki İddiası ----	233
1.2.4.5. Müslümanların İlkinin Kim Olduğu Hususunda Çelişki İddi- ası-----	237

1.2.4.6. İslâm Dışında Başka Dinlerin Kabulü Bağlamında Çelişki İddiası -----	242
1.2.4.7. Yahûdî ve Hıristiyanlara Yönelik Yaklaşım Bağlamında Çelişki İddiası -----	245
1.2.4.8. Hz. Peygamber'in Davranış ve İstekleri Bağlamında Çelişki İddiası -----	250
1.2.4.9. Hz. Peygamber'in Mucize Göstermesi Bağlamında Çelişki İddiası -----	254
1.3. "Anlaşılrlık" ve "Çelişki" Meselesi Bağlamında Kur'ân'daki Müteşâbihler -----	263
SONUÇ -----	271
KAYNAKÇA -----	279
DİZİN -----	291

ÖN SÖZ

Kur'ân, hem mana hem de lafızları yönünden benzersiz bir kitap olduğu gibi teşekkül şekli itibariyle de mucizevî bir kitaptır. Kuşkusuz bütün bunlar, O'nun ilâhî kaynaklı olduğunun en açık delilleridir. Nitekim Kur'ân, bu özellikleriyle kendisinin ilâhî bir söz olmadığını iddia edenlere veya bu hususta şüphe duyanlara meydan okumaktadır. Kur'ân'ın ilâhî kaynaklı olduğunu reddedenler, meydan okuma çağrısına cevap vermek yerine daha çok gerçek dışı itham ve iddialarla onu ve Hz. Muhammed'i karalama yolunu tercih etmişlerdir.

İslâm tarihi boyunca Kur'ân hakkında olumsuz yaklaşım içerisinde olanlara hemen her dönemde gerekli cevaplar sözlü veya yazılı olarak verilmiştir. Kur'ân'ın benzersiz yönlerini ortaya koymayı hedefleyen *İcâzu'l-Kur'ân* sahasındaki eserler, aynı zamanda Kur'ân aleyhtarlarına karşı güçlü argümanlar içermektedirler. Bununla birlikte bu eserlerin Kur'ân'ı doğrudan hedef alan her bir iddiaya spesifik olarak cevap verdiğini söylemek zordur. Bundan dolayı bu minvaldeki iddiaların yakından ve objektif bir şekilde analiz edilerek; problemleri yönlerinin tespit edilmesi ve gerçeklikle olan ilişkilerinin belirlenmesi icap etmektedir. Nitekim gerek Batı'dan gerekse İslâm coğrafyasında bazı isimler tarafından Kur'ân hakkında ileri sürülen olumsuz iddiaları kritize eden ve bunlara cevap teşkil eden münhasır çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye'de 1950'lerden sonra özellikle İslâm ve Kur'ân karşıtı yazılarıyla tanınan isimlerden biri olan İlhan Arsel¹, Kur'ân

¹ 1920 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Arsel, Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 30 yıla yakın öğretim üyesi olarak üniversitede çalıştı. 27 Mayıs Darbesi'nden sonra yeni Anayasa tasarısını hazırlamakla görevlendirilen komisyonda yer aldı. 1966 yılında T.B.M.M. Senatosu'na kontenjan senatosu olarak atandı. 1977 yılında üniversitedeki görevinden ayrıldı. Bundan sonraki süreçte özellikle İslâm Dini ve Hz.

hakkında gerçeği yansıtmayan, genellikle okuyucunun zihninde şüphe uyandırma amacını taşıyan iddialarıyla günümüzde de isminden çokça söz ettirmektedir. Arsel'in gerek İslâm dinini gerekse doğrudan Kur'ân ya da Hz. Peygamber'in şahsını hedef alan iddialarına zaman zaman bazı cevaplar verilmiş ve bunlarla ilgili az sayıda akademik çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte Arsel'in bilhassa Kur'ân'la ilgili iddialarının mahiyeti, problemleri ve bunların ilgili olduğu konuların esasının detaylı bir şekilde ele alınmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı da sözü edilen perspektifle Arsel'in Kur'ân hakkında önce çıkan iddialarını, çeşitli başlıklar altında ele alarak böyle bir ihtiyaca cevap vermektir.

Giriş kısmında çalışmanın kapsamı ve çerçevesinin yanı sıra materyalizmin tarihi geçmişi, Türk "aydınları" üzerindeki yansımaları hakkında bilgiler verilerek İlhan Arsel'in Tanrı tasavvuru ve Kur'ân hakkındaki düşüncesini besleyen faktörlerin izini sürdük. Birinci bölümde Arsel'in Kur'ân'ın kaynağı hakkındaki iddialarından öne çıkanların kritize edilmesinin yanı sıra

Peygamber hakkındaki menfi yaklaşımların yer aldığı çalışmalarıyla meşgûl oldu. 1966 yılında, dönemin Cumhurbaşkanı'na yazdığı açık mektubuyla ve Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşe yazılarıyla, Refah-Yol koalisyon hükümetinin düşürülmesinde ve Refah Partisi-Anavatan Partisi koalisyon hazırlığının sonlandırılmasında rol oynadığı söylenmektedir. Bu nedenle bazı kesimler tarafından Arsel, 28 Şubatın akıl hocalarından biri kabul edilmektedir. Hayatının bir kısmını ABD'de geçiren Arsel, 2010 yılında Florida eyaletinde öldü. Bkz.: <https://www.yenisafak.com/arsiv/2005/ekim/26/tkivanc.html> (Erişim Tarihi: 21 Ekim 2020); <https://www.milligazete.com.tr/haber/1159642/ilhan-arselin-ardindan> (Erişim Tarihi: 21 Ekim 2020); [https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0lhan_Arsel#:~:text=%C4%B0lhan%20Arsel%20\(d.%205%20Nisan,%2C%20yazar%2C%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmac%C4%B1%20ve%20senat%C3%B6r](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0lhan_Arsel#:~:text=%C4%B0lhan%20Arsel%20(d.%205%20Nisan,%2C%20yazar%2C%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmac%C4%B1%20ve%20senat%C3%B6r) (Erişim Tarihi: Tarihi: 21 Ekim 2020) <https://www.biyografya.com/biyografi/8932> (Erişim Tarihi: Tarihi: 21 Ekim 2020)

bunların ilgili oldukları meselelerin mahiyeti hakkında da bilgiler verildi. Bu bağlamda Kur'ân'ın Araplara özgü bir kitap olduğu iddiası, müjde ve uyarı âyetlerin anlamı, Kur'ân'da Allah'ın yemin etmesi, tekrar meselesi, Kur'ân'ın Tevrat ve İncil'den alıntı olduğu iddiası çerçevesinde kıssalar konusuna yer verildi. İkinci bölümde ise Kur'ân'ın içeriğine yönelik Arsel'in en çok gündeme getirdiği konulardan; Kur'ân'ın anlaşılır olmadığı ve çelişki bildirdiği iddiaları derinlemesine ele alındı.

Bu çalışmada, gerek tavsiyeleri gerek okumaları gerekse de dualarıyla katkısı olan pek çok kişi bulunmaktadır. Çalışmanın fikir düzeyinden başlayarak her aşamasında tavsiyelerini esirgemeyen ve çalışmayı okuyarak katkıda bulunan Prof. Dr. Abdulcelil BİLGİN ve Dr. Öğr. Üyesi Mahsum AYTEPE hocalarıma içtenlikle teşekkür ederim. İslamî ilimlerdeki derin bilgisine zaman zaman müracaat ettiğim Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Gavsanî hocama şükranlarımı sunarım. Son okumaları yapan Dr. Öğr. Üyesi Teceli Karasu, Dr. Öğr. Üyesi Bekir Karadağ ve Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ARCA hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Ayrıca kardeşim Yusuf SALMAZZEM'e de katkılarından dolayı gönülden teşekkür ederim. Bu süre zarfında yorulduğumu düşünerek üzülüklerini bildiğim ve fakat her daim dualarını eksik etmeyen sevgili annem ve babama, meşgul etmemek için telefondaki konuşmalarını dahi kısa kesen sevgili ablalarım, abim ve diğer kardeşlerime minnettarım. Son olarak bir süre kendilerine yeterli zamanı ayıramadığım eşime ve çocuklarım İbrahim, Zehra ve Bünyamin'e esenlik dilerim...

Mehmet SALMAZZEM

Muş-2020